

MARKAÐURINN

Miðvikudagur 14. október 2020

38. tölublað | 14. árgangur

FYLGIRIT FRÉTTABLAÐSINS UM VIÐSKIPTI OG FJÁRMÁL

Tangente Update. Made in Germany. The bestselling NOMOS model is now available as Tangente neomatik 41 Update—featuring the patented ring date and an innovative mechanical movement. This automatic timepiece has already received a number of awards, including the Grand Prix d'Horlogerie de Genève. Available now at Michelsen. More information here: michelsen.is and nomos-glashuette.com

MICHELSEN
1909

Hafnartorg • 511 1900 • michelsen.is

175 Years
Watchmaking
Glashütte

NOMOS
GLASHÜTTE

Hver á að kaupa skuldir ríkisins? Markaðurinn er að senda þau skilaboð að Seðlabankinn tali minna um magnbundnar aðgerðir og fari frekar að framkvæma þær.

2

Skella í lás Meirihluti verslana í miðborg Reykjavíkur sem reiðir sig að mestu leyti á erlenda ferðamenn hefur skellt í lás.

4

Matorka klárar fjármögnun Fiskeldisfyrirtækið er að ganga frá endurfjármögnun upp á 1,3 milljarða og auk þess þriggja milljóna dala hlutafjárukningu.

4

Tekur tíu ár að springa út Verðmætustu fyrirtækin í eignasafni vísisjóða bæta mest við virði sitt á síðustu tveimur eða þremur árunum áður en þau eru seld.

10

Fjármálakerfið og fyrirtæki Ríkisstjórnin og Seðlabankinn hljóta að skoða hvernig megi auðvelda fjármálakerfinu að uppfylla skyldu sína til að styðja við fyrirtækin í kórónaveirukreppunni.

12

Tugmilljarða uppbygging

Verne Global gagnaverið á Reykjanesi hefur vaxið um 30 prósent á ári frá 2012. Bílaframleiðendurnir BMW og Volkswagen nýta ofurtölvur í gagnaverinu meðal annars til að gera árekstrarprófanir. ➔6

Það hefur aldrei verið meira að gera hjá okkur en frá því að kórónaveiran blossaði upp.

Helgi Helgason, framkvæmdastjóri Verne Global á Íslandi

FRÉTTABLAÐID/SIGTRYGGUR ARI

Sjónmælingar eru okkar fag

Tímাপantanir á opticalstudio.is
og í síma 511 5800

Optical Studio
SMÁRALIND • HAFNARTORG • KEFLAVÍK

Samherji vill kaupa eignir Norðuráls við Helguvík og hefja laxeldi

Norðurál og Samherji hafa undirritað viljayfirlýsingu um kaup Samherja á lóð og byggingum Norðuráls við Helguvík, samkvæmt heimildum Markaðarins. Áætlanir Samherja snúa að því að hefja laxeldi á landi og nýta til þess byggingar í Helguvík, sem upprunalega var ætlað að hýsa álver Norðuráls.

Samherji hefur þegar hafið frumathugun á aðstæðum til laxeldis í Helguvík, en niðurstöður þeirrar athugunar munu líklegast liggja fyrir áður en árið er úti. Byggingar Norðuráls við Helguvík eru alls 23 þúsund fermetrar og lóðin er um 100 hektarar. Kaupverð liggur ekki fyrir. Norðurál hefur þegar sótt um leyfi til Reykjanesbæjar til að stunda aðra starfsemi en álframleiðslu á svæðinu, en slíkt leyfi hefur ekki verið veitt sem stendur.

Samherji starfrækir þegar fiskeldi á Suðurnesjum. Fyrirtækið rekur tvær áframleiddisstöðvar bleikju skammt frá Grindavík og á Vatnsleysuströnd. Þar að auki rekur Samherji vinnslu í Sandgerði, þar sem bleikju er slátrað og pakkað í neytendaumbúðir.

Ætla má að uppbygging laxeldis við Helguvík falli því harla vel að núverandi starfsemi fyrirtækisins á Suðurnesjum. Samherji stundar þegar laxeldi á landi að Núpsmýri í Óxarfirði.

Samkvæmt upplýsingum á vefsíðu Samherja framleiðir fyrirtækið um 1.500 tonn af eldislaxi á ári, sem gerir Samherja að einum stærsta landeldisframleiðanda á laxi í heiminum.

Gangi þessar áætlanir eftir má teljast algjörlega öruggt að álver muni ekki risa við Helguvík, þó

23

þúsund fermetrar er stærð bygginga Norðuráls við Helguvík og lóðin er samtals um 100 hektarar.

Þorsteinn Már Baldvinsson, annar forstjóri Samherja

segja megi að öll rök hafi að vísu hniðið að þeirri niðurstöðu um skeið. Aldrei tókst að útvega næga raforku til að hleypa álverinu af stokkunum.

Fyrsta skóflustunga fyrirhugaðs álvers var tekin um mitt ár 2008. Gangsetning var fyrirhuguð árið 2010 og framleiðslugeta átti að vera allt að 360 þúsund tonn á ári, en til þess að starfrækja álver af þeirri stærðargráðu hefði þurft allt að 600 megavött af uppsettu afli. Möguleikanum á byggingu álversins var þó haldið uppi á borðum í orði allt til ársins 2016.

Um mitt ár 2016 úrskurðaði síðan gerðardómur að raforkusamningur HS Orku og Century Aluminum, eiganda Norðuráls, vegna fyrirhugaðs álvers í Helguvík væri ekki lengur gildur. – thg

MARKAÐURINN

ÚTGÁFUFÉLAG Torg., Kalkofnsvegur 2, 101 Reykjavík, sími 550 5000

Netfang ritstjorn@markadurinn.is | Sími 550 5051

Ritstjóri Hörður Egiðsson hordur@frettabladid.is

Netfang auglýsingadeildar auglysingar@frettabladid.is Veffang frettabladid.is

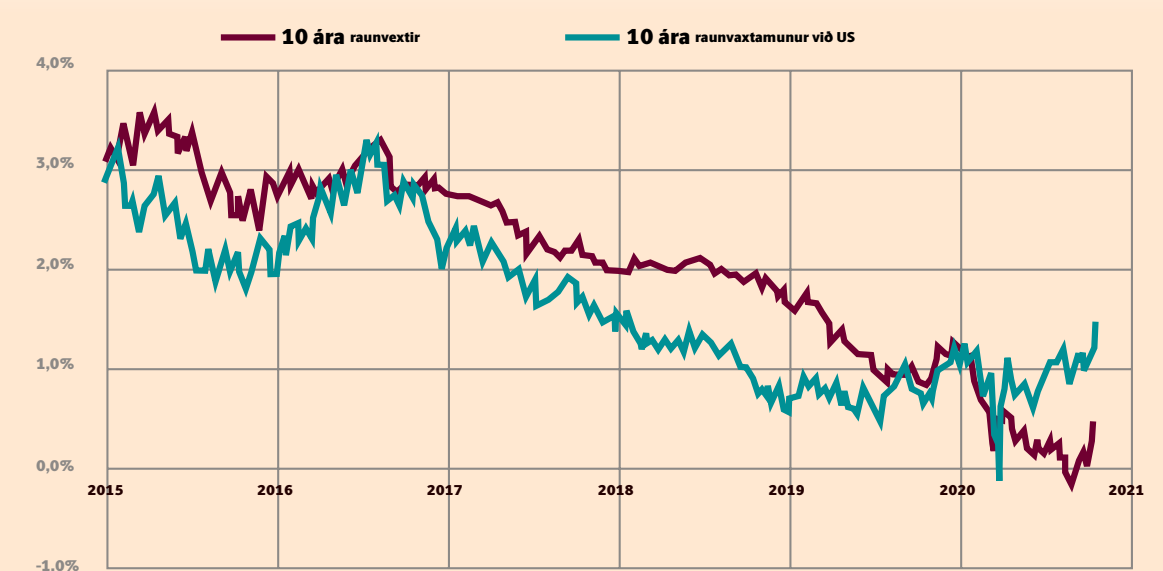
MUNDU EFTIR GÖMLU GÓÐU AFMÆLSKRINGLUNNI - fyrir 25-30 manns

Pessa vöru þarf að sérpanta. S. 561 1433
Netfang: bjornsbakari@bjornsbakari.is

mánudaga-föstudaga 7.30 - 17.30
laugardaga 8.00 - 16.00
sunnudaga 9.00 - 16.00

Austurströnd 14 • Hringbraut 35

www.bjornsbakari.is

Langtímavextir hækka á sama tíma og horfur í efnahagslífinu versna

Óvissa um hvernig hallarekstur ríkissjóðs verður fjármagnaður hefur hækkað vexti á skuldabréfamarkaði. Mun smitast yfir á lánamarkaðinn og auka aðhaldið. Sjóðsstjóri hjá Kviku segir markaðinn vera að senda þau skilaboð að Seðlabankinn tali minna um magnbundnar aðgerðir og fari frekar að framkvæma.

Fjárfestar hafa áhyggjur af innlendra fjármögnunarþörf ríkissjóðs á komandi árum og að hún muni að óbreyttu þrýsta vöxtum á skuldabréfamarkaði til hækkingar á sama tíma og efnahagshorfur fara versnandi. Frá því í lok ágúst hafa vextir á tíu ára ríkisskuldabréfum hækkað um líðlega 0,4 prósentur – úr 2,6 prósentum í tæplega 3 prósent – og eru nú komnir á svipaðar slóðir og í mars þegar stýrivextir Seðlabankans voru 2,25 prósent.

Agnar Tómas Möller, sjóðsstjóri skuldabréfa hjá Kviku eignastýringu, bendir á að nettó innlend fjármögnunarþörf ríkisins samkvæmt fjárlagafrumvarpi sé um 500 milljarðar króna til næstu tveggja ára, og líklega talsvert meiri í ljósi versnandi efnahagshorfa. „Hver á að segja að vaxtakjörin verði að vera hærri, á meðan ekki liggur skýrar fyrir um hvernig standa eigi að fjármögnun á þessari gríðarlegu lánsfjárförf ríkisins sem og annarra opinberra aðila, svo sem sveitarfélaga,“ segir Agnar í samtali við Markaðinn.

„Skilaboðin sem markaðurinn er að senda eru líklega á þá leið að Seðlabankinn þurfi að byrja að tala minna um magnbundna íhlutun [kaup á ríkisskuldabréfum] og þess í stað að framkvæma meira,“ útskýrir Agnar. Það gæti þá leitt til þess að verðmyndun á skuldabréfamarkaði yrði eðlilegri og í samræmi við væntingar um þróun peningastefnunnar, en framvirkir vextir á skuldabréfamarkaði benda til þess að vextir byrji að hækka nokkuð hratt á næsta ári, sem gerir peningastefnuna mun aðhaldssamari en sem nemur eins prósentis meginvöxtum bankans. Seðlabankinn boðaði kaup á ríkisskuldabréfum fyrir allt að 150 milljarða í mars, en frá þeim tíma hefur hann hins vegar aðeins keypt ríkisbréf fyrir um 900 milljónir.

Stefán Broddi Guðjónsson, sérfræðingur í markaðsviðskiptum hjá Arion banka, telur að þessi hækking á langtímavöxtum eigi eftir að smitast yfir á lánamarkaðinn. „Hún gæti hægst á [vexti í] íbúðalánum og gerir fjármögnun fyrirtækja og sveitarfélaga dýrari. Aðhaldið færast [þá] í aukana,“ segir hann í fréttabréfi

Próunin hér er því að einhverju marki sérislensk og ekki eitthvað sem við erum að sjá í öðrum vestrænum ríkjum með háa lánshefiseinkunn.

Agnar Tómas Möller, sjóðsstjóri skuldabréfa hjá Kviku eignastýringu

sem var sent til valinna viðskiptavina í lok síðustu viku og Markaðurinn hefur undir höndum.

Hækkun á ávöxtunarkröfu ríkisskuldabréfa á undanförunum vikum má meðal annars rekja til umfangsmikillar sölu erlendra fjárfestingarsjóða. Þannig hefur BlueBay Asset Management, einn stærsti eigandi íslenskra ríkisbréfa, selt fyrir vel á þriðja tug milljarða frá því í ágúst, að sögn þeirra sem þekkja vel til.

Agnar segir áhugavert að bera saman stöðuna á Íslandi við önnur minni ríki sem eru með sinn eigin gjaldmiðil og eru á verðbólguþrýðingum, eins og til dæmis Noreg, Nýja-Sjáland, Pólland og Ísrael. Þar hafa langtímavextir haldist mjög lágir og ekki fjarri stýrivöxtum viðkomandi ríkja – tíu ára vextir á bilinu 0,5 til 1,2 prósent – en öll þessi ríki byrjuðu framkvæmd á magnbundinni íhlutun fljótlega eftir að heimsfaraldurinn hófst, eða gáfu mjög sterka, framsýna leiðsögn um vaxtastigið í tilfelli Noregs.

„Þróunin hér er því að einhverju marki sérislensk og ekki eitthvað sem við erum að sjá í öðrum vestrænum ríkjum með háa lánshefiseinkunn,“ að sögn Agnars. Hann segir ljóst að ekki sé hægt að halda því fram að Seðlabankinn sé að gera litid – bankinn hefur lækkað vexti úr 3 prósentum í 1 prósent á árinu – en skýringin liggir einkum í því að peningamálayfirvöld hér á landi eru að gera minna en annars staðar í magnbundnum aðgerðum. Þá hefur framsýn leiðsögn bankans með vaxtastigið frekar verið í þá átt að þeir kunni að hækka fyrr en seinna, en að þeir muni haldast lágir meðan efnahagslífið er að jafna sig.

Spurður segir Agnar það ekki vera rétt, eins og oft sé haldið fram í umræðunni, að Ísland sé í ein-

stakri stöðu til að skuldsetja ríkissjóð vegna lágra vaxta og bendir hann á að fjármögnunarvextir hafi hækkað talsvert að undanförunum. „Ísland er auk þess að borga hlutfallslega mun meira en aðrar vestrænar þjóðir fyrir sína skuldsetningu og að mínu mati er meiri óvissa um hagvaxtarhorfur fyrir næstu ár hér en víða annars staðar, þar sem ferðaþjónustan spilar svo hlutfallslega stórt hlutverk í viðspyrnunni,“ segir Agnar, en samkvæmt þjóðhagsspá Hagstofunnar verður hagvöxtur á bilinu 3 til 4 prósent á árunum 2021 og 2022.

Þá bendir Agnar á að ríkissjóður geti dregið úr innlendra lántökuþörf sinni með því að skoða frekar erlenda fjármögnun, annaðhvort beint með skuldabréfaútgáfu eða nýta gjaldeyrissinnstæður ríkisins í Seðlabankanum sem nema um 220 milljörðum. Annað sem Seðlabankinn gæti gert, að mati Agnars, er að gera bönkum auðveldara að eiga endurhverf viðskipti við Seðlabankann með traust íbúðalán að veði, til lengri tíma en í dag. „Í dag er þetta aðeins til skamms tíma á næstum tvöföldum meginvöxtum bankans og bankarnir nýta þetta ekki. Það myndi þá draga verulega úr útgáfu sértryggðra bréfa og beina þá fjármunum til ríkis og annarra opinberra aðila sem þurfa að fjármagna sig á markaði.“

Í fréttabréfi til valinna viðskiptavina Arion á mánudag kemur fram að fjármögnun ríkisins til styttri tíma gangi vel og það sama megi segja um fjármögnun þess erlendis. „En að fá langtíma innlenda fjárfesta að borðinu er ekki að gera sig,“ segir Stefán Broddi. „[Það er] skelfileg skilaboð til ríkisins, sem á eftir að fjármagna um 15 milljarða á mánuði næstu fjögur árin miðað við hallann í fjármálaáætluninni.“

Þá segir hann í fréttabréfinu að þegar lítið er til þess hvernig Seðlabankinn hafi ætlað að standa að magnbundinni íhlutun í vor, þá hafi bankinn „gert mistök og misst kröfuna of langt upp – bæði fyrir fjármögnun á halla ríkissjóðs og fyrir fjárfestingu fyrirtækja. Ríkið og langtímafjárfestar eru ekki að mætast. Þangað til það gerist virðist ríkið bara fjármagna sig stutt eða Seðlabankinn kemur á kauphliðina,“ segir Stefán Broddi.

hordur@frettabladid.is

Auglýsing

Opinn rafrænn kynningarfundur

Föstudaginn 16. október 2020, kl. 14.00.Í tengslum við hlutafjárútboð í **Reitum fasteignafélagi hf.**

Reitir fasteignafélag býður til opins kynningarfundar föstudaginn **16. október 2020 kl. 14.00** í tengslum við forgangsréttar- og almennt útboð á nýjum hlutum í félaginu sem fer fram dagana 20. og 21. október, og fyrirhugaða töku hinna nýju hluta til viðskipta á Aðalmarkaði Kauphallar Íslands. Hægt verður að fylgjast með fundinum í gegnum vefstreymi sem nálgast má á vef Reita, **www.reitir.is/hlutafjarutbod/kynningarfundur**. Upptaka af fundinum verður ekki aðgengileg eftir að honum lýkur.

Um útboðið

Hlutafjárhækkunin mun fara fram á grundvelli almenns hlutafjárútboðs til að safna áskriftum að hinum nýju hlutum þar sem hluthafar Reita njóta forgangs að hinum nýju hlutum, en að forgangsrétti frágengnum verða hinir nýju hlutir boðnir almennum fjárfestum í almennu útboði sem fram fer samhliða forgangsréttarútboðinu.

- Áskriftir skulu skráðar rafrænt á sérstöku formi á **www.arctica.is/reitir-utbod**
- Boðnir verða til sölu hlutir að nafnvirði 120.000.000 kr.
- Útboðsgengi hinna nýju hluta er 43 kr. á hlut.
- Engin lágmarksfjárhæð er á áskriftum í forgangsréttarútboðinu.
- Hver áskrift í almenna útboðinu skal vera að lágmarki 100.000 kr.
- Forgangsréttarhafar að hinum nýju hlutum Reita eru þeir aðilar sem skráðir eru hluthafar Reita í hlutaskrá félagsins í lok dags 19. október 2020 og þeir aðilar sem fengið hafa forgangsrétt framseldan til sín samkvæmt reglum útboðsins.
- Tekið verður við áskriftum frá kl. 10.00 (GMT), þann 20. október 2020 til kl 16.00 (GMT) þann 21. október 2020.
- Fjárfestar þurfa að eiga eða stofna vörslureikning. Hægt er að stofna vörslureikning hjá Íslandsbanka.
- Áætlað er að niðurstöður útboðsins verði tilkynntar 21. október 2020.
- Áætlaður eindagi kaupverðs í útboðinu er 28. október 2020.
- Stefnt er að afhendingu og töku nýrra hluta til viðskipta á aðalmarkaði Nasdaq eins fljótt og auðið er eftir hækkun hlutafjár og útgáfu hlutabréfa hjá Nasdaq verðbréfamiðstöð. Áætlað er að hinir nýju hlutir verði teknir til viðskipta eigi síðar en 16. nóvember 2020.

Minnt er á að fjárfesting í hlutabréfum felur í sér áhættu og að áskrift í útboðinu er skuldbindandi. Áður en tekin er ákvörðun um fjárfestingu í hlutum í Reitum fasteignafélagi eru fjárfestar hvattir til að kynna sér allar upplýsingar um Reiti fasteignafélag og útboðið á vef Reita, **www.reitir.is/hlutafjarutbod**.

Arctica Finance hefur umsjón með útboðinu.

Fyrirtækjaráðgjöf Arctica Finance
Sími 513 3300, reitir@arctica.is

Ferðamannaverslanir skella í lás

Meirihluta verslana í miðborg Reykjavíkur sem reiða sig að mestu á erlenda ferðamenn hefur verið skellt í lás. Mörg störf og mikil velta undir. Mikið framboð var fyrir COVID-19 og eru því líkur á uppstökkun á markaðinum. Horfurnar góðar fyrir lokun landsins.

Þorsteinn Friðrik Halldórsson

Ferðamannaverslunum í miðbæ Reykjavíkur, sem ætla má að hafi verið með á þriðja hundrað starfsmenn þegar hæst stóð og velt samtals milljörðum króna, hefur flestum verið skellt í lás eftir að tilkynnt var um hertar aðgerðir á landamærunum um miðjan ágúst. „Allir sem reiða sig á sölu til erlendra ferðamanna eru í taprekstri eins og staðan er í dag. Í raun tilgangslaust að hafa opið. Betra er að biða og sjá hvenær fleiri ferðamenn koma til landsins,“ segir Jóhann Guðlaugsson, eigandi Geysis, sem rekur ellefu verslanir í miðbænum. Minnst 43 verslanir í miðbæ Reykjavíkur byggja afkomu sína að langmestu leyti á ferðamönnum. Þetta eru verslanir sem selja íslenskar vörur svo sem minjagrip, ullarvörur eða annan úti-vistarfatnað. Þar af eru lundabúðirnar, eins og þær eru oft kallaðar, 25 talsins.

Samantekt Markaðarins leiðir í ljós að 30 verslunum hafi verið lokað á síðustu vikum og mánuðum. Ef lundabúðirnar eru teknar sérstaklega fyrir hefur 23 verið lokað og 11 hafa verið tæmdar. Í sumum verslunum hafði pappa-kössum verið komið fyrir og verða þær því tæmdar á næstunni. Einn viðmælandi Markaðarins, sem rekur nokkrar ferðamannaverslanir í miðbænum, segir að þegar landinu hafi verið lokað hafi tekjurnar verið komnar upp í um 40 prósent af því sem þær voru í fyrra og áætlanir hafi gert ráð fyrir að afkoman yrði nokkurn veginn við núllið. „Síðan fær greinin rothögg og nú erum við að horfa fram á tugi milljóna í mínus,“ bætir hann við. Jóhann hjá Geysi segist hafa verið höflega bjartsýnn í sumar. „Júli og ágúst lofuðu góðu, en eftir að landamærunum var svo gott sem lokað hefur verið mjög erfitt að sigla í gegnum þetta. Maður er með skuldbindingar gagnvart starfsfólki og öðrum en veit ekki nema með kannski litlum fyrirvara hvaða aðgerða verður gripið til.“ Átta fyrirtæki reka verslanirnar sem samantekt Markaðarins náði

Verslunareigendur ganga út frá því að landamærin verði ekki opnuð aftur fyrr en í vor. FRÉTTABLAÐIÐ/SIGTRYGGUR ARI

Ferðamannaverslanir í miðbænum

Staðsetning		Staða	Staðsetning		Staða
Geysir			Icewear		
Geysir karlmenn	Skólavörðust.		Icewear	Laugavegi	
Geysir konur	Skólavörðust.		Icewear	Laugavegi	
Geysir heima	Skólavörðust.		Icewear	Ingólfsstræti	
Fjallræven	Skólavörðust.		Icewear	Bankastræti	
Lundinn	Skólavörðust.	Lokað	Icewear	Austurstræti	
Lundinn	Laugavegi	Lokað	Icewear	Grófinni	Lokað
Lundinn	Laugavegi	Lokað			
Lundinn	Hafnarstræti	Lokað	Penninn		
Öðinn	Laugavegi	Lokað	Islandia	Bankastræti	
Thor	Laugavegi	Lokað	The Viking	Skólavörðust.	Lokað
Jólahúsið	Hafnarstræti	Lokað	The Viking	Skólavörðust.	Lokað
			The Viking	Hafnarstræti	Lokað
Sjóklæðagerðin					
66° Norður	Laugavegi	Lokað	Rammagerðin		
66° Norður	Laugavegi		Rammagerðin	Skólavörðust.	Lokað
			Rammagerðin	Skólavörðust.	
			Rammagerðin	Laugavegi	Lokað
Bolasmíðjan			Arctic Workshop		
Woolcano	Laugavegi	Lokað	Arctic Workshop	Laugavegi	Lokað
Woolcano	Laugavegi	Lokað	Arctic Workshop	Laugavegi	Lokað
Ísbjörninn	Laugavegi				
I don't speak Ice.	Laugavegi	Lokað	Nordic Store		
I don't speak Ice.	Laugavegi	Lokað	Shop Icelandic	Laugavegi	Lokað
Reykjavik T-shirts	Laugavegi	Lokað	Shop Icelandic	Laugavegi	Lokað
Reykjavik T-shirts	Laugavegi	Lokað	Nordic Store	Laugavegi	Lokað
Reykjavik Gift St..	Laugavegi	Lokað	Álafoss	Laugavegi	Lokað
Reykjavik Gift St..	Skólavörðust.	Lokað	Álafoss	Lækjargötu	Lokuð
Reykjavik Gift St..	Skólavörðust.	Lokað			

Matorka að ganga frá umfangsmikilli fjármögnun

Fiskeldisfyrirtækið Matorka er langt komið með að ganga frá endurfjármögnun upp á 1,3 milljarða króna, sem mun haldast í hendur við þriggja milljóna dala hlutafjárukningu, jafngildi rúmlega 400 milljóna króna, samkvæmt heimildum Markaðarins. Matorka sérhæfir sig í umhverfisvænu fiskeldi á laxfiskum á landi. Félagið er með eldisstöðvar í Grindavík, seiðaelði að Fellsmúla í Landsveit á Suðurlandi og jafnframt fiskvinnsluhús í Grindavík sem sinnir flökun, frystingu og pökkun. Fjármögnun Matorku er ætlað að standa undir verulegri aukningu á framleiðslugetu félagsins. Uppbygging á eldiseiningu í Grindavík, sem tvöfaldar framleiðslugetuna úr 1.500 tonnum upp í 3.000 tonn á ári, er mjög langt á veg komin. Þá hefur félag-

ið einnig nýlega fengið leyfi til að tvöfalda framleiðslugetuna aftur upp í 6 þúsund tonn. Aðaltegund Matorku er bleikja, en félagið hóf einnig slátrun á urriða í febrúar síðastliðnum, og er einnig með leyfi til laxeldis. Samkvæmt heimildum Markaðarins hefur Kvika banki veitt Matorku ráðgjöf í fjármögnunarferlinu og Arion banki stendur á bak við endurfjármögnun skulda fiskeldisfélagsins. Tekjur Matorku á síðasta ári námu rétt tæplega 700 milljónum króna og jukust um 28 prósent á milli ára. EBITDA félagsins – rekstrarhagnaður fyrir afskriftir, fjármagnsliði og skatta – var jákvæð um 76 milljónir króna. Eignarhald í Matorku skiptist nokkurn veginn jafnt milli innlendra og erlendra fjárfesta. Stærsti

Fiskeldisfyrirtækið Matorka er með eldisstöðvar í Grindavík. MYND/ÆSEND

Júli og ágúst lofuðu góðu en eftir að landamærunum var svo gott sem lokað hefur verið mjög erfitt að sigla í gegnum þetta.

Jóhann Guðlaugsson, eigandi Geysis

var með tíu verslanir í miðbænum, sem flestar eru lokaðar. Einnig má nefna Nordic Store, sem rak fimm verslanir í miðbænum sem allar eru lokaðar, Pennann, sem rak fjórar og Rammagerðina sem rak þrjár. Eftir því sem Markaðurinn kemst næst má ætla 5-6 starfsmenn á hverja ferðamannaverslun. Þannig má gróflega ætla að töpuð störf, miðað við fjölda lokaðra verslana, séu hátt í 200 talsins. „Við hefðum ekki sagt upp þessum 30 sem misstu vinnuna ef landinu hefði ekki verið skellt í lás,“ segir viðmælandi Markaðarins, sem þurfti að segja upp öllum nema nokkrum lykilstarfsmönnum. Margir verslunareigendur ganga út frá því að landamærin verði ekki opnuð aftur fyrr en í vor. Ef sú spá gengur eftir missa verslanirnar út desember og janúar sem hafa áður verið veltumiklir mánuðir.

„Jólaverslun verður alltaf mikil í miðbænum en það verður sjálf-sagt ekki mikið verslað í þeim verslunum sem byggja afkomu sína að langmestu leyti á ferðamönnum,“ segir Þröstur Þórhalls-son, fasteignasali hjá Mikluborg, sem sérhæfir sig í atvinnuhús-næði. Ástandið geti þó breyst á skömmum tíma ef samfélagið nær utan um bylgjuna sem riður yfir.

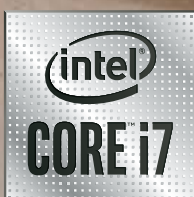
Offramboð fyrir COVID

Leiða má líkur að því að grisjun á markaðinum hafi verið óhjákvæmileg, jafnvel þó að kórónaveiran hefði ekki komið til sögunnar. Sem dæmi má nefna að fimm ferðamannaverslanir voru opnaðar í miðbænum á árinu 2019 þrátt fyrir að fall WOW air hefði valdið töluverðum samdrætti í komu ferðamanna til landsins. „Á næsta ári má búast við mikilli uppstökkun á þessum markaði, þar sem mörgum verslunum verður lokað og sum fyrirtæki fara í þrot,“ nefnir einn viðmælandi.

hluthafinn er erlenda eignarhaldsfélagið Matorka Holding AG, en eftir því sem Markaðurinn kemst næst miðar fjármögnun Matorku meðal annars að því að losa um eignarhlut erlenda félagsins. Næststærsti hluthafinn er hollenski sjóðurinn Aqua Spark, sem sérhæfir sig í fjárfestingum í sjálfbæru fiskeldi. Þá eru þrír innlendir fjárfestar á lista yfir tíu stærstu hluthafa Matorku. Inning ehf., félag Bjarna Kristjáns Þorvarðarsonar, fer með rúmlega 8 prósentu hlut. Eldhrímnir ehf., sem er í eigu hjónanna Ingimundar Sveinssonar arkitekts og Sigríðar Arnbjarnardóttur, auk þriggja barna þeirra, á þriggja prósentu hlut og P 126 ehf., félag Einars Sveinssonar fjárfestis, er með rúmlega tveggja prósentu hlut. – þfh

Öflugur búnaður skiptir öllu máli þegar unnið er að heiman

Náðu forskoti með HP EliteBook x360 1000 Series

Opin Kerfi

„Keppinautar okkar eiga erfitt með að bjóða viðskiptavinum langtímasamninga um verð, því annars staðar í heiminum sveiflast verð á rafmagni eftir aðstæðum á markaði,“ segir Helgi Helgason.

Mun meira að gera eftir COVID-19

Gagnaverið er orðið býsna stórt, segir framkvæmdastjóri Verne Global á Íslandi. Íslensk veðrátta sparar um 20-30 prósent af fjárfestingu í tækjabúnaði. Gagnaver eru í raun fjöldi ofurtölva með griðarlegt reikniafl. Snýst að litlu leyti um hýsingu gagna.

Helgi Vífill Júlíusson
helgivifill@frettabladid.is

Gagnaverið Verne Global, sem staðsett er á Reykjanesi, hefur vaxið að meðaltali um 30 prósent á ári frá árinu 2012, segir Helgi Helgason, framkvæmdastjóri Verne Global á Íslandi.

Hann segir: „Verulegar líkur eru á að gagnaverið haldi áfram að stækka,“ og byggt verði við það á næsta ári. Eftirspurnin sé til staðar. „Gagnaverið er orðið býsna stórt. Þegar lokið verður við yfirstandandi stækkun eftir um það bil tvo mánuði verður til samanburðar stærð gagnavers Verne Global um það bil 15 sinnum stærð gagnaversins við Korputorg í Reykjavík, sem sinnir einkum innanlandsmarkaði. Stóran hluta gagnaflutninga til og frá landinu okkar má rekja til okkar viðskiptavina,“ segir Helgi.

Fjögurra milljarða stækkun
Nýlega var upplýst um að verja ætti 27 milljónum dala, jafnvirði 3,7 milljarða króna, til að stækka gagnaverið. „Hér er því um tugmilljarða heildarfjárfestingu að ræða og afar spennandi næsta áfanga í stækkun gagnaversins sem knúin

er áfram af eftirspurn frá nýjum og núverandi viðskiptavinum,“ segir hann. Fjárfestingafélagið General Catalyst, sem kom fótunum undir tölvuleikjafyrirtækið CCP, var fyrsti kjölfestufjárfestir Verne Global, ásamt Novator. Wellcome Trust, sem er góðgerðarsjóður á sviði heilbrigðisrannsókna með aðsetur í London, er nú stærsti hluthafinn en sjóður á vegum Stefnis, dótturfélags Arion banka, sem fjármagnaður er af lífeyrissjóðum, er einnig á meðal hluthafi. Helgi segir að gagnaver reki innviði á borð við fasteignir, kæli- og rafkerfi. „Við hvorki eigum né rekum tölvubúnað viðskiptavina,“ segir hann og bætir við að viðskiptavinir kaupir nettengingar af þeim sem bjóði slíka þjónustu. „Við stöndum fyrir utan það. Það skiptir þó öllu máli að hafa góðar nettengingar til og frá landinu. Án þeirra væru engir viðskiptavinir.“ Aðspurður segir hann að tölvubúnaður viðskiptavina sé almennt afskrifaður á þremur til fimm árum.

Hugmyndin frá CCP
Að sögn Helga vaknaði hugmyndin að rekstri alþjóðlegs gagnavers á Íslandi innan veggja CCP, þar sem General Catalyst var stór hluthafi. „Það hefur tekið tíma að ýta rekstrinum úr vör,“ segir Helgi.

Undirbúningur hófst árið 2007 en fjármálahrunið 2008 gerði það að verkum að uppbyggingin fór ekki á „fullt skrið“ fyrr en árið 2011 þegar hafist var handa við að reisa fyrsta áfanga gagnaversins. Starfsemin hófst í ársbyrjun 2012. Helgi, sem starfað hefur hjá Verne Global frá árinu 2008, segir að í upphafi hafi tilbúin gagnaverslausn verið keypt. Það var talið áhættuminnst, enda hafði ekki verið reist jafnstórt gagnaver á Íslandi áður. „Það var hannað og smíðað í Bretlandi og sett saman á Íslandi. Það virkaði í sjálfu sér ágætlega, en það var ekki hannað miðað við íslenskar aðstæður heldur breskar.“ *Hvaða vanda skapaði það?* „Vandinn lýtur fyrst og fremst að kælingunni. Það er ekki verið að færa sér í nyt hve kalt er á Íslandi. Veðurfarið á Íslandi er nefnilega ákjósanlegt fyrir stór gagnaver. Hérlandis er hvorki sérstaklega heitt á sumrin né of kalt á veturna. Viða erlendis er hvorki breytileiki í veðurfari, til dæmis á Norðurlöndunum verður mun heitara á sumrin og mun kaldara á veturna. Þessi breytileiki gerir það að verkum að hafa þarf yfir að ráða innviðum sem geta tekist á við öfgar í loftslagi. Því fylgir umtalsverður viðbótarkostnaður við kaup á búnaði sem viðskiptavinir verða að standa undir.“

Stórfyrirtæki á borð við Apple hafa byggt gagnaver í Danmörku. Stjórnvöld þar í landi hafa unnið markvisst að því að laða gagnaver til landsins með skýrri stefnumörkun, skattalækkunum og fleiri þáttum.

Sparar 20-30 prósent
Hvað sparar íslensk veðrátta gagna-verum mikið fé? „Ef til vill sparar það um 20-30 prósent af fjárfestingu í tækjabúnaði. Það getur skipt verulegu máli enda er um stórar fjárhæðir að ræða við slík kaup. Erlendis rennur auk þess stór hluti af rafmagnskaupum í að knýja kælikerfi.“ Fyrstu tvö árin í rekstri Verne Global voru keyptar tilbúnar tæknilausnir. „Það helgaðist að stórum hluta af því að viðskiptavinir okkar treystu umræddum lausnum. Undanfarin fimm ár höfum við nýtt sérhannaðar lausnir sem færa sér í nyt þær aðstæður sem hér eru fyrir hendi.“ Verne Global á tvær skemmur á

gamla varnarsvæðinu á Reykjanesi. Önnur er um 10 þúsund fermetrar og hin nær 13 þúsund fermetrar að grunnfleti. „Við erum að klára annan áfanga af þremur í seinni byggingunni. Að framkvæmdum loknum mun starfsemin þekja um 20 þúsund fermetra. Hún tekur umtalsvert pláss en salirnir sem hýsa tölvubúnað eru einungis hluti af þessu. Kælikerfin taka mikið pláss og svo erum við með vinnusvæði.“ **Ekki eins og álver** Helgi segir að gagnaver sé ekki eins og álver. „Það er ekki hægt að reisa gagnaver, þrýsta á hnapp og allt fer á flug. Álagið og umsvifin aukast jafnt og þétt. Viðskiptavinir leigja til dæmis fyrst einn sal en fylla hann ekki samstundis af tækjabúnaði heldur vaxa inn í rýmið á einhverjum tíma. Loks kemur að þeim tímamarki að þeir verða að leigja annan sal. Það hefur verið þróunin hjá okkur, viðskiptavinir vaxa með okkur.“ Öryggi gagnavera skiptist í fjóra flokka, frá einum upp í fjóra. Mesta öryggið felst í fjórum. „Verne er Tier 3 og sum tækin nálgast Tier 4. Fáir byggja allra öruggustu gagnaverin, þau eru einkum nýtt til að gæta hernaðarlega mikilvægra gagna. Við getum tekið kerfi úr notkun án þess að það bitni á rekstri við-

FRÉTTABLAÐIÐ/SIGTRYGGUR ARI

skiptavina. Það er gert til að tryggja rekstraröryggi þeirra. Það þýðir að keypt eru kerfi sem eru ekki nýtt nema þörf krefur.“

BMW og VW
Hvernig eru viðskiptavinir ykkar?
„Sumir eru þekkt stórfyrirtæki og get ég nefnt BMW og Volkswagen í því samhengi. BMW hefur verið með okkur nánast frá upphafi. Bílaframleiðendurnir nýta ofurtölvur í gagnaverinu til að gera árekstrarprófanir og loftflæðislíkön. Á meðal annarra viðskiptavina má nefna fjármálastofnanir, fyrirtæki í liftækni- og loftflæðislíkön. Öll þessi starfsemi krefst mikils reikniafls. Þess vegna er gagnaver í raun villandi nafn, enda hverfist starfsemin ekki nema að litlu leyti um að hýsa gögn, heldur er um að ræða fjölda ofurtölva með gríðarlegt reikniafl.“
Eru margir viðskiptavinir að grafa eftir rafmyntum?
„Einhverjir viðskiptavinir eru af þeim toga en það hefur aldrei verið í brennidepli hjá okkur að sinna þeim. Slíkt viðskiptavinum fer hægt og bitandi fækkandi. Við einblinum á stór, alþjóðleg fyrirtæki, það er kjarninn af okkar viðskiptavinum. Þar liggur okkar áhersla.“
Hvers vegna viljið þið ekki þjónusta þá sem eru að grafa eftir rafmyntum í miklum mæli?
„Í því er fólgin áhætta sem okkur hugnast ekki.“
Aðspurður segir Helgi að greiðslugeta fyrirtækja í námugreftri fylgi oft verðþróun á rafmyntum sem sveiflist.

Langir samningar
Allur heimurinn er undir hjá erlendu viðskiptavinum. Til hvers horfa

Fagnar netstreng til Írlands

„Það er fagnaðarefni að ríkisstjórnin hafi ákveðið í haust að leggja netstreng til Írlands. Í því felst aukið rekstraröryggi fyrir okkar viðskiptavini. Við það verða þrír gagnastrengir til landsins. Í raun fjórir ef við teljum strenginn til Grænlands með,“ segir Helgi.

„Fram að þessu hefur vandinn ekki lotið að flutningsgetu strengjanna heldur einkum að rekstraröryggi þeirra. Nú eru tveir strengir frá Íslandi, annar til Skotlands og hinn til Danmerkur, og þeir eru ekki fullnýttir. Aftur á móti er áhætta í því fólgin ef annar bílar. Jafnframt má nefna að eldri strengurinn er kominn á tíma vegna aldurs.

Kosturinn við það að leggja streng til Írlands er að við það

Það þarf ekki að stífla stóra dali eða hálendi fyrir gagnaver.

Þeir þegar þeir hefja viðskipti við ykkur?
„Það má segja að viðskiptavinir horfi til tveggja þátta. Annars vegar leggja þeir ríka áherslu á að raforka er framleidd með vistvænum hætti á Íslandi. Hins vegar er Verne Global með langtímasamninga um kaup á raforku frá Landsvirkjun, sem hefur lagt sig fram við að skilja markaðinn sem við störfum á og brugðist við breyttum aðstæðum. Í því felst samkeppnisforskot sem skiptir okkur verulegu máli. Keppinautar okkar eiga erfitt með að bjóða viðskiptavinum langtímasamninga um verð, því annars staðar í heiminum sveiflast verð á rafmagni eftir aðstæðum á markaði. Verðið er til dæmis ekki hið sama á sumrin og veturna. Við getum hins vegar sagt okkar viðskiptavinum hvað kílóvattstundin muni kosta eftir tíu ár. Það geta keppinautar okkar ekki. Viðskiptavinir sækjast eftir þessum stöðugleika, því þeir vilja vita hver kostnaður er til lengri tíma.“

Verður þú ekkert óánægður þegar rafmagn er ódýrara í Svíþjóð og Norge en á Íslandi?
„Við viljum að sjálfsögðu að vera samkeppnishæfir í verðum alla daga, en Landsvirkjun hefur verið á tánum og brugðist við breyttum aðstæðum. Rafmagn og dreifing er stór hluti af rekstrarkostnaði viðskiptavina. Verð nettenginga er einnig stór hluti af þeim kostnaði.“

Skoðað rekstur erlendis
Hafið þið horft til þess að opna gagnaver á hinum Norðurlöndunum?
„Við höfum horft út fyrir landsteinana. Sumir viðskiptavinir hafa verið það ánægðir með þjónustuna og hafa því viljað vinna með okkur á breiðari grundvelli. Við erum alltaf að skoða slík tækifæri en það hefur ekkert orðið af því.“
Hvar annars staðar í heiminum þykir gott að reka gagnaver?
„Á hinum Norðurlöndunum. Veðrið er hagstætt í þeim löndum þótt það sé ekki eins hagstætt og á Íslandi. Við það verður kostnaður við kælingu lægri.

Danmörk hefur til að mynda komið sterk inn á þessum vettvangi. Stórfyrirtæki á borð við Apple hafa byggt gagnaver í Danmörku. Stjórnvöld þar í landi hafa unnið markvisst að því að laða gagnaver til landsins með skýrri stefnumörkun, skattalækkunum og fleiri þáttum.“

Sigurður Hannesson, framkvæmdastjóri Samtaka iðnaðarins, sagði í viðtali við Kjarnann í haust að Google hefði nýlega staðfest að fyrirtækið ætlaði sér að ráðast í starfsemi í Danmörku sem myndi skila um 740 milljónum evra inn í

færast Ísland nær Dublin, en þar er klasi af gagnaverum. Sum þeirra eru á vegum Amazon og Microsoft. Tengingin hjálpar okkur að selja þjónustuna og hún stýttir leiðina til Bandaríkjanna. Eftir því sem gögn þurfa að ferðast um styttri vegalengd, því hraðari er tengingin. Nú er ekki bein tenging við Bandaríkin og það hefur hamlað okkur að hluta til að selja til Bandaríkjanna.“

Helgi segir að viðskiptavinir horfi til tveggja þátta þegar horft sé á netstrengi, annars vegar rekstraröryggis og hins vegar kostnaðar. „Við erum í veikri stöðu þegar horft er til kostnaðar enda er Ísland eyja á miðju Atlantshafi. Þess vegna verður flutningskostnaður hérlandis meiri en á meginlandi Evrópu.“

danskt hagkerfi á uppbyggingartímanum og 80 milljónum evra á ári eftir það. Ísland gæti að hans mati verið að sækja svona tækifæri.

Á Íslandi eru einungis þrjú önnur gagnaver í rekstri: Advania Data Centers, Reykjavík Data Centers og Etis á Blönduósi.

Hvað gæti ríkið gert til að auðvelda ykkur að laða að viðskiptavinum?
„Það þarf að auðvelda viðskiptavinum að flytja inn tækjabúnað, tryggja samkeppnishæf verð í raforku og nettengingum. Fylgjast þarf vel með breytingum á mörkuðum og aðlagast þeim. Það er eftir miklu að slægjast enda myndi rekstur gagnavera skjóta annarri stoð undir hagkerfið. Starfsemin skapar góð og örugg störf. Auk þess er það jákvætt að ekki þarf að virkja til að knýja gagnaver. Það þarf ekki að stífla stóra dali eða hálendi fyrir reksturinn. Þetta er því góð viðbót við efnahagslífið á Íslandi.“

Er rekstur Verne Global farinn að standa undir sér?
„Reksturinn er farinn að standa undir sér. Hann skilar hagnaði fyrir skatta, fjármagnsliði og skatta (EBITDA). Reksturinn batnar eftir því sem við stækkum. Það er talsverð stærðarhagkvæmni fólgin í rekstrinum. Starfsmenn eru á vakt allan sólarhringinn til að aðstoða viðskiptavinum ef á þarf að halda. Það er því töluverður fastur kostnaður sem fylgir rekstrinum.“

30 starfsmenn á Íslandi
Hvað starfa margir hjá Verne Global?
„Á Íslandi eru tæplega 30 starfsmenn sem annast rekstur gagnaversins. Til viðbótar þjónustar fjöldi manns tækjabúnað viðskiptavina. Það eru nánast öll helstu tölvufyrirtæki landsins sem koma að því með einum eða öðrum hætti. Til að veita innsýn í þá stærðargráðu má nefna að við höfum gefið út 1.500 til 2.000 aðgangskort til verktaka sem þjónusta viðskiptavini okkar. Sá fjöldi er fyrir utan alla gesti sem hingað koma af ýmsum ástæðum.“

Hvaða starfsemi er erlendis á vegum Verne Global?
„Móðurfélagið er breskt. Við einblinum á að þjónusta erlenda viðskiptavini, einkum í Evrópu og þess vegna er sölustarfsemin erlendis. Fjármálasviðið er líka í Bretlandi.“

Aðspurður segir hann hluta af skýringunni á að viðskiptavinir séu einkum í Evrópu en ekki í Norður-Ameríku, að nettengingin frá Íslandi til Evrópu sé mun hraðari en til Bandaríkjanna.

Aldrei meira að gera
Hvaða áhrif hefur COVID-19 haft á rekstur Verne Global?
„Það hefur aldrei verið meira að gera hjá okkur en frá því að kórónaveiran blossaði upp. Viðskiptavinir ferðast nú ekki til landsins til að sinna tölvubúnaði sínum og því höfum við tekið að okkur að sinna þeim verkefnum í meira mæli. Við það geta viðskiptavinir sparað kostnað við ferðalög.“

FJALLKONAN

KRÁ & KRÆSINGAR

KREISÍ

TAKE AWAY

HÁDEGISTILBOÐ

11.30 –15.00

Réttir á

1.500 kr.

og gosdós fylgir með!

Grillað blómkál

Granatepli, perlubygg, spínat- & basilmauk, skyr-tahini, pistasiur

Brokkólíní Charmoula

Grillað brokkólíní, harissa kjúklingabaunir, hvítlaukskem, grillaður kúrbítur, furuhnetur, græn Charmoula

Grænmetisborgari

Svartbauna- og hnetubuff, parmesan, hoisin sveppir, rauðlaukur, reyktur ostur, trufflu-mæjó, franskar

Lambaborgari

Beikon, sveppa & döðlu duxelle, pikklaður rauðlaukur, pikkluð gúrka, rucola, relish-mæjó, reyktur ostur, franskar

Þú velur svo Pepsi, Appelsín eða Kristal í dós með!

Fleiri réttir á 1.900 kr.

Skoðaðu Take Away seðilinn > [fjallkona.is](#)

Pantaðu í síma **555 0950**

FJALLKONAN FAGNAR ÞÉR!

 [fjallkonan.rvk](#)

 [fjallkonan](#)

Hafnarstræti 1–3 > [fjallkona.is](#)

Tekur sprota 10 til 15 ár að springa út

Verðmætustu fyrirtækin í eignasafni vísisjóða bæta mest við virði sitt á síðustu tveimur eða þremur árunum áður en þau eru seld. Reiknað er með að fyrirtæki í eigu Frumtaks muni fjölga störfum um 70 til 100 á ári. Sprotar eru uppspretta vel launaðra starfa.

Helgi Vífill
Júlíusson
helgivifill@frettabladid.is

A lgenzt er að það taki 10 til 15 ár fyrir sprotafyrirtæki að springa út. Fjárfestingar í slíkum fyrirtækjum krefjast því þolinmæði. Þær eru að sama skapi uppspretta nýrra, vel launaðra sérfræðistarfa og eru forsenda fyrir hagvexti til framtíðar. Þetta segir Svana Gunnarsdóttir, framkvæmdastjóri Frumtaks Ventures.

Frumtak Ventures rekur tvo vísisjóði sem fjárfest hafa í 21 fyrirtæki, svo sem Controlant, SidekickHealth og Meniga. Sjóðirnir, sem fjármagnaðir eru af lífeyrissjóðum, hafa fjárfest fyrir sjö milljarða króna í þessum fyrirtækjum og fengið meðfjárfesta með sér sem hafa fjárfest fyrir um 11 milljarða þannig að heildarfjárfesting í fyrirtækjunum er um 18 milljarðar. Heildarverðmat fyrirtækja í eignasafni Frumtaks-sjóðanna er um 32 milljarðar í dag. Nýsköpunarfyrirtæki sem sjóðir Frumtaks eru hluthafar í eru með 660 starfsmenn og er reiknað með að starfsmönnum þeirra muni fjölga um 70 til 100 á ári.

Svana segir að þegar rekstur sprotafyrirtækja sé kominn á skrið verði veldisvöxtur í ráðningum. Almennt starfi tveir til tíu hjá fyrirtækjunum fyrstu þrjú árin, næstu þrjú ár fari fjöldi starfsmanna í tíu til 20, þeir verði svo 20-50 næstu þrjú ár og loks taki veldisvöxtur í ráðningum við samhliða því að virði fyrirtækis margfaldist, að því gefnu að reksturinn gangi að óskum.

„Verðmætustu fyrirtækin í eignasafni vísisjóða bæta mestu við virði sitt á síðustu tveimur eða þremur árunum áður en þau eru seld. Þess vegna geta þessar eignir sýnt litla virðisaukningu í mörg ár áður en þau verða afar verðmæt. Þetta hefur endurspeglast greinilega í þróun á verðmati Frumtakssjóðanna síðustu ár. Gott dæmi er Controlant en sjóðurinn fjárfesti fyrst árið 2011 og var verðmatið þá tæpar 300 milljónir, í dag er félagið metið á tæpa 13 milljarða,“ segir hún.

Svana segir að þumalfingursreglan um afkomu vísisjóða sem fjárfesti í tíu félögum sé að allt að þriðjungur nái ekki að skila höfuðstól til baka og jafnvel tapist, allt að þriðjungur nái rétt að skila höfuðstól til baka með litilli ávöxtun, allt að þriðjungur skili einhverri ávöxtun að ráði og loks sé talið mjög gott ef eitt félag skili mikilli ávöxtun.

Íslenska hagkerfið stendur á tímamótum. „Stoðir þess byggja á náttúruauðlindum eins og fiski, orku og náttúrufegurð sem dregur að ferðamenn. Það er ekki sjálfbært til lengri tíma. Hagvöxtur til framtíðar þarf að byggja á hugviti. Nýsköpun eykur verðmætasköpun og stuðlar að sjálfbærum hagvexti til lengri tíma, hún er einnig undirstaða áframhaldandi lífsgæðasóknar Íslendinga. Helstu fjárfestingatækifæri vísisjóða í nýsköpun á Íslandi eru í tæknifyrirtækjum sem geta vaxið hratt,“ segir Svana.

Vísisjóðir hafa gegnt mikilvægu hlutverki í að brúa bilið á milli sprotafjármögnunar, sem er samsett af styrkjum frá Tæknipróunarsjóði, fjárfestingum frá Nýsköpunarsjóði atvinnulífsins og viðskiptaenglum, og síðan sjóða sem fjárfesta í þroskuðum rekstrarfélögum.

„Hlutverk þeirra er mikilvægt því ef ekki er tryggt fjármagn til sprota til að vaxa þá ná fyrirtækin ekki að

Svana Gunnarsdóttir, framkvæmdastjóri Frumtaks Ventures, segir að ef lífeyrissjóðir nýti ekki heimild til að kaupa 35 prósentu hlut í vísisjóði heldur haldi sig við 20 prósentu hlut eins og reglurnar kváðu áður um verði vísisjóðir ekki stærri en fimm til sex milljarðar króna. FRÉTTABLAÐIÐ/ANTON BRINK

Annmarkar á heimild lífeyrissjóða

Það er mikil áskorun að fjármagna vísisjóð í íslensku umhverfi. „Það eru fyrst og fremst lífeyrissjóðir sem fjárfesta í þeim,“ segir Svana.

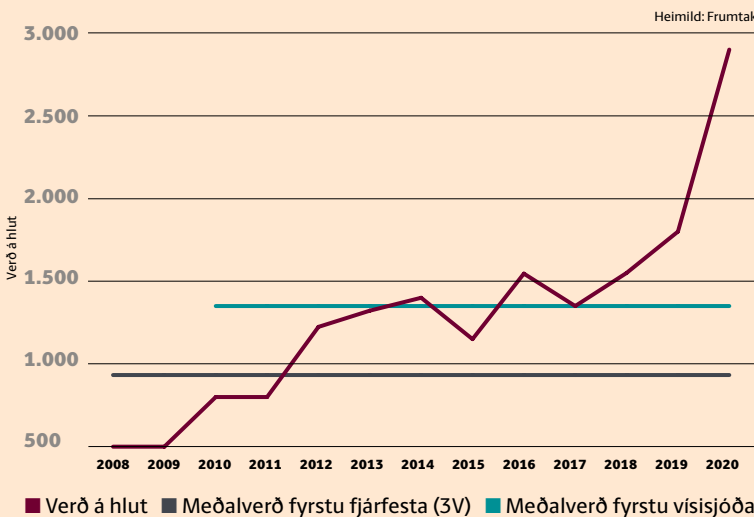
„Heimild lífeyrissjóða til fjárfestinga í þessum eignaflokki skiptir því höfuðmáli við fjármögnun vísisjóða. Mjög mikilvægt skref var tekið þegar heimild þeirra til fjárfestinga í vísisjóði var hækkuð úr 20 prósentum í 35 prósent fyrir á þessu ári,“ segir hún.

Að hennar sögn virðast laga-legir annmarkar valda því að lífeyrissjóðir muni ekki nýta heimildina. Það sem standi í vegi sé einkum tvennt. Annars vegar að heimildin sé tímabundin og gildi aðeins til 1. janúar 2025.

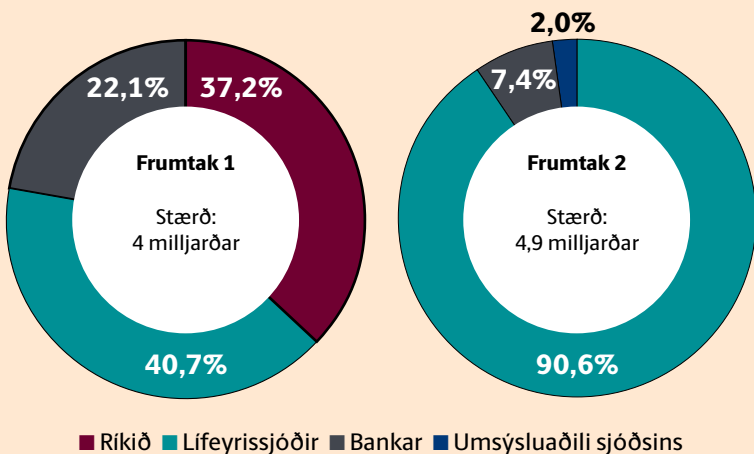
Hins vegar að heimildin sé skilyrt því að innlaun skuli ekki fara fram fyrstu fimm árin. „Tilgangurinn með þessu skilyrði er óljós,“ segir Svana. Hún segir að ef fyrirtæki sé selt innan fimm ára megi ekki greiða andvirði sölunnar til hluthafa. Hefðu reglurnar verið með þessum hætti þegar Frumtak 1 seldi DataMarket hefði sjóðurinn ekki mátt skila fjármunum til hluthafa um leið.

„Á meðan íslenskir lífeyrissjóðir eru jafn stórir hluthafar í vísisjóðum og raun ber vitni hefur takmörkun á fjárfestingaheimild þeirra mikil áhrif á stærð íslenskra vísisjóða. Ef lífeyrissjóðirnir halda sig við 20 prósent í stað 35 prósent heimild, þá verða íslenskir vísisjóðir ekki mikið stærri en fimm til sex milljarðar þar sem fram að þessu hafa ekki nema tveir til þrír lífeyrissjóðir nýtt heimildina að fullu. Aðrir lífeyrissjóðir hafa fjárfest um þrjú til tíu prósent í hverjum sjóði. Það sem gæti breytt þessu er að mengi fjárfesta stækkaði ef til dæmis bankar og tryggingafélög myndu taka frekari þátt en þeir gera í dag,“ segir hún.

/// Dæmi um þróun verðs á hlut í sprotafyrirtæki sem nær árangri

/// Eignarhald á vísisjóðum Frumtaks

verða burðarstólpi í atvinnulífinu sem æskilegt er í samfélagi sem vill fjölbreytt atvinnulíf, vel launuð störf og fyrirtæki sem skapa gjaldeyri.

Stærstu fjárfestar í vísisjóðum á Íslandi eru lífeyrissjóðirnir og gegna þeir mikilvægu hlutverki því það er nánast ógerlegt að safna í sjóð án þeirra þátttöku. Það má þakka þeim fyrir hugrekkið að stiga skrefið með þátttöku í Frumtak 1 eftir hrúnið í lok 2008 og í aðra vísisjóði í framhaldi af því. Þessar fjárfestingar, hugvitsdrifnar fjárfestingar, geta

orðið grunnstoð í okkar hagkerfi á næstu áratugum með þessu framhaldi,“ segir hún.

Að sögn Svönu skiptir eftirfylgni með sprotafjárfestingum lykilmáli svo að þær geti tekist vel. „Þrátt fyrir að nýsköpunarfyrirtæki séu komin með tekjur og viðskiptavinir ríkir oft á tíðum áfram óvissa um tekjur þeirra og framtíðarvöxt þar sem hann byggir á nýrri vöru, tækni eða markaði. Hér er ekki aðeins um óvissu að ræða er varðar það hvort tekjur skili sér heldur einnig hvaða

Heildarvirði aukist um 13 milljarða frá áramótum

Svana segir að ýmis tæknifyrirtæki geti vaxið hratt á tímum COVID-19 þótt vissulega fylgi ástandinu miklar áskoranir. Frá áramótum hafi heildarvirði eignasafns Frumtakssjóðanna aukist um tæpa 13 milljarða króna. Það varpi ljósi á áhættu-dreifinguna sem fólgin sé í því að fjárfesta í sprotafyrirtækjum. Mörg þeirra, eins og Controlant og SidekickHealth, séu í örum vexti.

„Þessi fyrirtæki geta stækkað hratt í svona árferði þar sem sala og markaðssetning er ekki háð ferðalögum og fundum. Fyrirtækin í eignasafni Frumtaks eru með öflug teymi og skýran möguleika á skalanlegum alþjóðlegum vexti. Það eru mikil tækifæri í til dæmis fjártækni, heilsutækni, menntatækni, matvælatækni, orkutækni og umhverfistækni,“ segir hún.

tíma það tekur og því mikilvægt að fyrirtækjum sé veittur stuðningur í formi ráðgjafar og eftirfylgni.

Aðalsmerki starfsins eru árangursrík samskipti við frumkvöðla og stjórnendur fyrirtækja þar sem reynsla fjárfestingastjóranna í Frumtak Ventures í rekstri fyrirtækja skilar sér, ekki aðeins í úrlausn tækifæra heldur einnig í erfiðum málum sem fylgja fjárfestingum sem þessum. Það þarf einnig að búa yfir því úthaldi og þrautseigju sem þarf til og með faglegum vinnubrögðum sem má sjá í ferlum, hlítinu við stefnur, góða stjórnarhætti og skýrslugjöf til hluthafa.

Eftirfylgni sjóðsins með fjárfestingum sínum og fjárfestingaferillinn sem sjóðurinn hefur þróað hafa sýnt sig að vera afgerandi árangursþættir fyrir það hvernig hefur tekist til við starfsemi sjóðsins. Náið samstarf með stjórnendum fyrirtækja og stjórnarseta veitir aðhald, þekkingu og aðgang að öflugum tengslaneti,“ segir hún.

Bestu hugmyndirnar fæðast oft í biluðum átökum á reiðhjólinu

Svipmynd

Kolbrún Dröfn Ragnarsdóttir

Nám: MBA-gráða frá Háskóla Íslands, stundaði viðskiptafræði við Háskólann í Reykjavík og lauk námi við Leiðsöguskóla MK.

Störf: Var sölustjóri hjá Frjálsri fjölmiðlun fyrir sameiningu við Torg og þar áður í þrettán ár hjá auglýsingamiðlum tengdum Morgunblaðinu. Einnig vann ég við leiðsögn og rak saumastofu samhliða námi. Er einnig formaður Hjólreiðafélags Reykjavíkur.

Fjölskylduhagir: Er í sambúð með Hannesi A. Hannessyni og er móðir Birnu Rósar 25 ára og Ýmis Arnars 23 ára og hundurinn Dimma býr á heimilinu líka en hún er orðin rúmlega þrettán ára.

Kolbrún Dröfn Ragnarsdóttir tók nýverið við sem sölustjóri Billboard, sem rekur meðal annars þrettán LED-skjái staðsetta víða um land. Hún er formaður Hjólreiðafélags Reykjavíkur og hóf nýverið kajaksiglingar. Hún segir mikil tækifæri í útimiðlum og að þeir muni verða æ veigameiri í birtingu auglýsinga.

Hver eru þín helstu áhugamál?

Ég elska hreyfingu, útiveru og fjölskylduna. Ég hjóla mikið og hef gert undanfarin ár og er formaður Hjólreiðafélags Reykjavíkur. Ég hleyp líka, stunda sjósund, geng á fjöll, er á fjallaskiðum og gönguskiðum. Bætti svo við nýju áhugamáli í sumar, kajak. Það er einstakt að sigla á fallettu vatni eða fjörðum við Íslandsstrendur og upplifa hafið og náttúruna. Fylgjast með hvölum

og selum nálægt sér, kriunni stinga sér í sjóinn við bátinn og það hversu kröftugur sjórinn er. Hver árstími hefur sinn sjarma og það er dásemd að nálgast náttúruna á mismunandi hátt.

Hvernig er morgunrútinan þín?

Venjulega vakna ég 05.10, grip mér kaffi og fer upp í Veggspott þar sem ég stýri hjólatíma sem byrjar klukkan 6.00. Er svo mætt í vinnu klukkan 8.00.

Núna þegar allt er lokað þá eru það tveir bollar af kaffi í rúmið og huggulegt spjall með kæró. Veit ekki alveg hvernig skiptin yfir í hjólið fara í mann aftur fyrstu vikuna þar sem það er vel hægt að venjast svona huggulegheitum. En að mæta í vinnu eftir átök morgunsins er einstaklega nærandi.

Nærðu að halda jafnvægi milli vinnu og fjölskyldulífs?

Já og nei. Ég elska að ná árangri hvort sem það er í vinnu eða áhugamálum. Ég hef mikið af áhugamálum og næ að sinna þeim vel í frítíma sem og fjölskyldunni. Börnin stunda sumt af því með mér en venjulega hittumst við alltaf heima í kvöldmat á sunnudögum. Ég hef mikið keppnisskap sem skilar sér í því að það er alltaf stutt í vinnuna og bestu hugmyndirnar fæðast oft þar sem maður er úti í náttúrunni eða í biluðum átökum á hjólinu einhvers staðar. Það hefur ekki truflað okkur þar sem frítíminn er hlaðinn spennandi verkefnum.

Hver hafa verið mest krefjandi verkefni á undanförnum miss-erum?

Rekstur sóludeildar Frjálsrar fjölmiðlunar var krefjandi og skemmtilegt verkefni sem var mjög lærdómsríkt. Hjólreiðafélag Reykjavíkur heldur eitt stærsta fjallahjólamótið, Bluelagoon challenge. Þetta er stærsta og eitt skemmtilegasta fjallahjólamót sem haldið er ár hvert með um 800 keppendum sem endar í huggulegheitum í Bláa lóninu. Það er mikið starf sem fer í að skipuleggja það og tryggja öryggi kepp-

Kolbrún Dröfn segist von að rísa úr rekkju klukkan rúmlega fimm á morgnana. MYND/ANTON BRINK

enda og nær það yfir nokkurra mánaða tímabil. Í ár þurfti að fella niður mótið vegna samkomutakmarkana en um 800 manns voru skráð í mótið. Það er miður að þurfa að fella niður stærstu fjáröflun félagsins þar sem hagnaður mótsins fer allur í að reka barna- og unglingastarfið.

Hver er helstu verkefni fram undan?

Kynnast nýju fólki á nýjum stað, það eru mikil tækifæri í útimiðlum og mjög spennandi tímar fram undan við að kynna það. Útimiðlar taka við af prenti sem sá miðill sem hefur mestu þyngd í dekkun innan dagsins á íslenskum auglýsingamarkaði. Uppbygging vörumerkjavitundar er nauðsynlegur hluti markaðsstarfs hvers fyrirtækis og með minnkandi blaðalestri eru útimiðlar orðnir enn mikilvægari þáttur í þessari uppbyggingu. Útimiðlar bjóða upp á möguleika sem ekki er hægt að ná fram í öðrum miðlum. Hægt er að sníða auglýsingarnar

að mismunandi hverfum og markhópum og vera með margvísleg skilaboð innan dags. Útimiðlar hafa alltaf verið mikilvægir í markaðsstarfi stórra vörumerkja erlendis og eru núna orðnir raunverulegur valkostur fyrir íslensk fyrirtæki.

Ef þú þyrftir að velja annan starfsframa, hvað yrði fyrir valinu?

Fyrsta vinnan mín var að selja heimatilbúnar karamellur og popp á smíðó til að eiga fyrir nöglum í kofann okkar systkina sem við vorum að smíða þegar ég var 8 ára. Annar starfsframi væri alltaf sölu-tengdur þar sem ástríðan mín liggur þar.

Hvar sérðu þig eftir 10 ár?

Ég verð í sölustýringu í góðum hópi fólks sem elskar að skara fram úr og ég hef tekið miklum framförum á skiðum.

Hvers hlakkarðu mest til þessa daga?

Ég verð að fá að nefna fleiri en einn hlut, það er svo margt sem er

spennandi í lífinu. Ég er gríðarlega spennt fyrir starfinu mínu hér hjá Billboard. Fá að þróa sölna áfram hér og sjá starfsfólkið og miðilinn vaxa og blómstra áfram. Í haust erum við búin að vera að vinna í garðinum, helluleggja, smíða, og ég get ekki beðið eftir því að komast út í garð og halda áfram. Vera með börnunum mínum, tengda- og stjúp börnum, borða góðan mat og eiga yndislegan tíma með þeim.

Svo verð ég að viðurkenna að ég fékk pínu í hnén þegar Esjan hvítnaði um daginn. Styttist í skiðatímabilið og það er mikil tilhlökkun í því.

Hvers konar stjórnunarstíl hefurðu tileinkað þér og hvers vegna?

Styðja við starfsfólkið þannig að það nái framúrskarandi árangri í sínum störfum er það sem fær mig til að mæta í vinnu á hverjum degi. Að fólk fái að hafa frumkvæði og nái að vaxa sem einstaklingar í starfinu.

Mikilvægt hlutverk lífeyrissjóða

Björn Z. Ásgrímsson starfar í Seðlabanka Íslands við áhættugreiningu á lífeyrismarkaði

Íslenska lífeyrissjóðakerfið er fyrirferðarmikið á innlendum fjármálamarkaði. Mikilvægi þess við öflun lífeyristekna eykst með hverju árinu sem liður og vægi almannatrygginga minnkar á sama tíma. Lífeyrissjóðirnir eru í raun fyrsta og mikilvægasta stoðin þegar lítið er til greiðslu ellilífeyris og Íslendingar eru eina aðildarþjóð Efnahags- og framfarastofnunarinnar, OECD, þar sem meirihluti ellilífeyrisins er greiddur af lífeyrissjóðum en ekki af almannatryggingum hins opinbera. Lífeyrissjóðakerfið er stórt og að mestu fullfjármagnað. Það ætti að vera gleðiefni og tilefni jákvæðrar umfjöllunar.

Gagnrýnisraddir Umræða um lífeyriskerfið hefur þrátt fyrir þetta almennt verið fremur neikvæð. Það er einkennilegt í ljósi þess að íslensku lífeyrissjóðirnir eru vel fjármagnaðir og með þeim stærstu í erlendum samanburði

miðað við landsframleiðslu. Við gagnrýni á kerfið hefur verið fleygt fram ýmsum fullyrðingum sem standast ekki skoðun, meðal annars að lífeyrissjóðakerfið sé komið í þrot, að sjóðirnir hafi neikvæð áhrif á gengi krónunnar og að kostnaður kerfisins sé of hár. Talað er um „varðhunda“ kerfisins, að afnema beri tekjutengingar við almannatryggingar og fleira í þessum dúr. Lítið hefur hins vegar borið á raunhæfum tillögum og uppbyggilegri umræðu um hvernig endurbæta megi okkar öfluga kerfi sem auðvitað er ekki gallalaust, enda má lengi gott bæta.

Sjóðsöfnun eða gegnumstreymi Hverri þjóð er nauðsyn að koma á fót öflugu lífeyriskerfi, hvort sem það er fjármagnað með sköttum til hins opinbera og/eða með sjóðsöfnun. Ekki verður komist hjá þessari fjármögnun og gjaldtakan, í formi iðgjalda eða skatta, verður að öllum líkindum sú sama hvor leiðin sem valin er. Með sköttum greiða launþegar á vinnumarkaði lífeyri til eftirlaunaþega á hverjum tíma og er slíkt kerfi oft nefnt gegnumstreymiskerfi. Með sjóðsöfnun sparar hver kynslóð til eftirlaunaárána með sínum iðgjöldum til lífeyrissjóðanna. Þær þjóðir sem við berum okkur helst saman við vinna að því að auka vægi sjóðsöfnunar í fjármögnun framtíðarlífeyris og draga á sama tíma úr mikilvægi gegnum-

●● **Íslendingar eru eina aðildarþjóð OECD þar sem meirihluti ellilífeyrisins er greiddur af lífeyrissjóðum.**

streymis almannatrygginga. Í flestum löndum eru lífeyrissjóðir hugsaðir sem viðbót við gegnumstreymiskerfi hins opinbera og hafa umþætur snúið að því að auka vægi sjóðanna í lífeyristekjum. Þetta hefur verið gert með skattalegum hvötum til lífeyrissparnaðar og mótframlögum frá hinu opinbera. Á sama tíma hefur markvisst verið unnið að því að draga úr ábyrgð launagreiðenda á skuldbindingum lífeyrissjóða. Hvergi annars staðar en hér á landi hefur þó verið gripið til algjörar skylduaðildar að lífeyrissjóðum.

Skylduaðild Samkvæmt kjarasamningum er iðgjald til lífeyrissjóðanna komið í 15,5% hjá allflestum launþegum og er þá miðað við markmið um 72% lífeyrishlutfall[1], þó að lagaskylda kveði enn aðeins á um 56% hlutfall. Mörgum þykir þetta hátt iðgjald en það er í samræmi við áðurnefnt markmið sem sett hefur verið. Iðgjaldið hérlendis þykir ekki hátt

ef miðað er við samanburðarlönd okkar og þar tekin saman iðgjöld til lífeyrissjóða og skattar vegna gegnumstreymis almannatrygginga. Sem dæmi má nefna að í Hollandi og Noregi fer stór hluti tekjuskattsins til fjármögnunar á gegnumstreymiskerfi hins opinbera[2] (e. pay as you go). Í slíkum kerfum er yfirleitt um réttindaávinnslu að ræða en þó með skerðingum gagnvart þeim tekjuhæstu.

Frá árinu 2004 hefur stærri hluti ellilífeyris komið frá lífeyrissjóðum en frá almannatryggingum hins opinbera og mun hlutdeild sjóðanna halda áfram að aukast á næstu árum. Vegna mikilvægis lífeyrissjóðanna og algjörar skylduaðildar, sem að vissu leyti er hægt að líkja við opinbert kerfi, hefur íslenska lífeyrissjóðakerfið verið undanþegið tilskipun ESB um starfstengda lífeyrissjóði. Markmið tilskipunarinnar er að stuðla að lágmarkssamræmingu meðal starfstengdra lífeyrissjóða innan evrópska efnahagssvæðisins (EES). Miðað við samfélagslega stöðu og hlutverk lífeyrissjóðanna eru þeir að flestu leyti mikilvægasta stoð lífeyris hérlendis. Almannatryggingar hins opinbera hafa svo meðal annars það hlutverk að bæta stöðu þeirra sem ekki hafa náð að afla sér nægjanlegra réttinda innan lífeyrissjóðakerfisins og veita að einhverju leyti öryggisnet (e. social security).

Samfélagslegt vægi íslenskra lífeyrissjóða er alltumlykjandi, einstakt í alþjóðlegum samanburði og ábyrgð þeirra því mikil.

Lokaorð

Ljóst er að lífeyrissjóðakerfið er á tímamótum um þessar mundir. Það er stórt, með mikla fjárfestingarþörf og samtímis mikilvægasta uppspretta lífeyristekna núverandi lífeyrisþega og næstu kynslóða. Nú hefur ríkisstjórnin boðað umbætur á lífeyriskerfinu í nánu samstarfi við hagsmunaaðila. Nauðsynlegt er að ná góðri samstöðu meðal hagsmunaaðila um framtíðarsýn og mikilvægt að forðast skammtímalausnir sem taka mið af núverandi aðstæðum í þjóðfélaginu.

Höfundur starfar í Seðlabanka Íslands við áhættugreiningu á lífeyrismarkaði. Skoðanir sem settar eru fram í greininni eru hans eigin og lýsa ekki endilega afstöðu Seðlabanka Íslands.

[1] Lífeyrishlutfall: Ellilífeyrir sem hlutfall af meðalævitekjum m.v. 40 ára starfsævi

[2] Iðgjald launþega til gegnumstreymiskerfis í Hollandi nema 18% af launum og 7,5% í Noregi (Folkestrygden). Iðgjöld vinnuveitenda til lífeyrissjóða í þessum löndum eru háð kjarasamningum og fleiri þáttum og geta numið allt frá 2-20%.

Skotsilfur

Tímamót

Það hefur farið fyrir brjóstið á ýmsum hve fyrirferðar-miklir Norðmenn eru í hluthafahópi íslenskra fisk-eldisfyrirtækja. Þau tímamót urðu að íslenskur lífeyrissjóður mun í fyrsta skipti eiga hlut í fiskeldi. Gildi, sem stýrt er af **Árna Guðmundssyni**, mun fjárfesta fyrir allt að 3,3 milljarða í útboði Arnarlax. Lífeyrissjóðir hefðu getað komið fyrir í hluthafahópin og við það keypt á lægra verði. Áður en norska laxeldið SalMar eignaðist meirihluta í Arnarlaxi, bauðst helstu lífeyrissjóðum að fjárfesta í fyrir-tækinu en þeir afþökkuðu boðið.

50 milljarða

Heiða Björg Hilmisdóttir borgarfull-trúi, og sam-kvæmt vefsíðu Samfylkingarinnar, varaformaður þess flokks, lét hafa eftir sér um helgina að ríkið ætti að láta 50 milljarða renna til Reykjavík-urborgar. Rókin voru að Reykjavík væri borg allra landsmanna og því ætti skattgreiðendum að vera ljúft og skylt að senda borginni þetta fjárframlag til að takast á við tekju-fall vegna heimsfaraldursins. Nú liggur fyrir að ólíkt ríkissjóði hefur borgin hlaðið upp skuldum í mesta góðæri Íslandssögunnar. Það gæfi ekki gott fordæmi ef skattgreið-endur á landinu öllu væru látnir standa undir slíkri óráðsiu.

Loka öllu

Þórólfur Guðnason sóttvarnalæknir var meðal gesta í Silfri Egils þann 15. mars síðastliðinn. Þar sagði hann meðal annars: „Við getum ekki komið í veg fyrir að veiran fari um samfélagið. Við viljum bara að hún sýki ekki veikustu einstaklingana sem fara hvað verst út úr sýkingunni [...] Við erum að reyna að búa til ónæmi í samfélaginu á hægum og öruggan hátt.“ Sóttvarnalæknirinn bætti svo við að það væri þá þegar í mars of seint í rassinn gripið að ætla að loka landamærum. Loks sagði hann: „Fólk er eðlilega hrætt við veiruna og vill að allt sem hægt er sé gert. Þá dettur fólk fyrst í hug að loka öllu,“ en þarna mátti skilja lækninn sem svo að slæm hugmynd væri að skella öllu í lás, hvort sem það heita landamæri eða atvinnustarfsemi. Spurningin er þá sú hvort Þórólfur hafi sjálfur breytt um afstöðu eða hvort hann hafi fengið á sig pólitískan þrýsting?

„Ekki hærri skatta,“ hrópuðu mótmælendur

Mótmælendur komu saman og mótmæltu mögulegu samkomulagi á milli Kosta Ríka og Alþjóðagjaldeyrissjóðsins um að hækka skatta á landsmenn. Ríkið reynir nú að fá 1,75 milljarða Bandaríkjadala lán frá AGS. Ríkissjóður Kosta Ríka var rekinn með halla sem nam sex prósentum af landsframleiðslu í fyrra. Horfur eru á að hallinn verði tíu prósent af landsframleiðslu í ár, vegna aðgerða í tengslum við COVID-19. MYND/AFP

Styður fjármálakerfið fyrirtækin?

Ólafur Stephensen
framkvæmda-
stjóri Félags at-
vinnurekenda

Í upphafi kórónaveirukreppunnar stóðu vonir til þess að fjármálakerfi landsins myndi standa þétt við bakið á fyrirtækjum sem hafa tapað stórum hluta tekna sinna vegna heimsfaraldursins og stjórnvöld hafa gripið til ýmissa aðgerða til að gera fjármála-stofnunum það kleift.

Á félagsfundi Félags atvinnurekenda í maí var Bjarni Benediktsson fjármála- og efnahagsráðherra spurður hvernig mætti mæta vanda fyrirtækja sem fellu rétt utan skilyrða fyrir þátttöku í úrræðum stjórnvalda á borð við stuðning á uppsagnarfresti. Fjármálaráðherrann svaraði því til að við slíkar aðstæður bæri fjármálakerfið „ríkar skyldur“ og lánaúrræði með ríkisábyrgð ættu að tryggja fyrirtækjum lægstu mögulegu vexti. Þar er annars vegar um að ræða brúarlánin svokölluðu með ríkisábyrgð að hluta og hins vegar stuðningslán með fullri ríkisábyrgð á fyrstu tíu milljónum.

Seðlabankinn hefur lækkað stýrivexti niður í sögulegt lágmark og auk þess gripið til ýmissa úrræða sem áttu að greiða fyrir útlánunum

bankanna til fyrirtækja, til dæmis lækkað bindiskyldu og breytt henni til að rýmka lausafjárstöðu fjármálafyrirtækja, slakað á eiginfjárkröfum, hætt að bjóða 30 daga bundin innlán í Seðlabankanum og veitt tíma-bundna lausafjárfyrirgreiðslu í formi veðlána.

Margir atvinnurekendur upplifa það hins vegar sem svo að fjármálakerfið standi ekki með þeim á þessum erfiðu tímum. Aðgerðir ríkisstjórnarinnar og Seðlabankans hafa að sumu leyti ekki skilað sér sem skyldi.

Brúarlánin misheppnuð

Enn sem komið er hefur aðeins frétt af því að eitt brúarlán hafi verið veitt. Ríkið ábyrgist 70% af brúarlánunum og bankarnir virðast mjög tregir að taka þá áhættu sem felst í þeirra 30%. Í lok ágúst gagnrýndi Ásgeir Jónsson seðlabankastjóri að hluti bankans af eina brúarláninu sem veitt hefur verið, lán Arion banka til Icelandair Hotels, bæri 25% vexti. Brúarlánin eru augljóslega misheppnuð aðgerð sem stjórnvöld þurfa að hugsa upp á nýtt.

Stuðningslánin, sem byrjað var að veita í júlí, hafa reynzt betur. Í lok september hafði verið veitt 651 stuðningslán til fyrirtækja, samtals að upphæð um 4,5 milljarðar króna.

Fyrirtæki í greiðsluhléi voru tæplega 1.800 þegar mest var í lok júlí, en hafði fækkað um helming, eða niður í rúmlega 900, um síðustu mánaðamót. Nú þegar ný bylgja faraldursins

Það hlýtur að koma til skoðunar að Seðlabankinn setji meiri kraft í uppkaup á ríkisskuldabréfum til að stuðla að lækkun vaxta á langtíma-skuldbindingum.

ríður yfir með lokunum og fallandi eftirspurn er hætt við að fyrirtækjum í greiðsluhléi fjölgi á ný.

Vaxtaálag bankanna á fyrirtækjalánunum rauk upp á síðasta ári, þrátt fyrir vaxtalækkanir Seðlabankans. Þótti mörgum sem kröfur Fjármálaeftirlitsins ynnu þá á móti vaxtalækkunum bankans, en nú hafa þessar stofnanir runnið saman og stjórnækkin ættu að vinna saman. Þótt bankinn hafi haldið vaxtalækkunum áfram á þessu ári og stýrivextir hafi aldrei verið lægri hefur vaxtaálagið áfram hækkað. Rannveig Sigurðardóttir varaseðlabankastjóri mat það þó svo á félagsfundi FA í síðasta mánuði að álagið hefði náð hámarki. Seðlabankinn litur augljóslega svo á að vaxtalækkunar hans hafi ekki skilað sér sem skyldi til fyrirtækja; þannig hefur seðlabankastjóri ítrekað látið hafa eftir sér að vaxtastefnan hafi síður miðlægt til fyrirtækja en heimila.

Þrátt fyrir aðgerðir Seðlabankans

til að rýmka um lausafé bankanna hafa mörg fyrirtæki haft síðri aðgang að fyrirgreiðslu hjá bönkunum en þau höfðu fyrir ári, jafnvel þótt þau séu í ágætum rekstri.

Í síðustu þjóðhagsspá Hagstofunnar, sem birt var í byrjun mánaðarins, kemur fram að aðgerðir stjórnvalda hafi enn sem komið er einungis stutt litillega við vöxt útlána til fyrirtækja. Í fyrsta sinn um árabíl eru upp- og umframgreiðslur fyrirtækja á lánunum sínum hærri tala en nýjar lánveitingar bankanna til fyrirtækja. Munurinn er nánar til tekið rúmlega tveir milljarðar króna eins og staðan var í lok júlí.

Stjórnvöld gangi í takt

Ríkisstjórnin og Seðlabankinn hljóta í sameiningu að skoða hvernig megi auðvelda fjármálakerfinu enn frekar að uppfylla þá skyldu sína að styðja við fyrirtækin í kórónaveirukreppunni. Varaseðlabankastjóri nefndi á áður nefndum fundi FA ónotað tæki í verkfæraakistum bankans, sem væru veðlán með útlánahvata, en í þeim fælist að lánastofnanir fengju lán með hagstæðari vöxtum ef þær lánuðu til fyrirtækja. Það hlýtur sömuleiðis að koma til skoðunar að Seðlabankinn setji meiri kraft í uppkaup á ríkisskuldabréfum til að stuðla að lækkun vaxta á langtíma-skuldbindingum. Skoða þarf betur samspil hinna ýmsu stjórnækja Seðlabankans. Ríkisstjórnin þarf að endurskoða sín úrræði til að styðja við útlán bankanna til fyrirtækja.

Er ekki kominn tími?

Ingunn Ólafsdóttir
formaður Félags um innri endurskoðun

Í kjölfar efnahagshrunsins árið 2008 var farið af stað með endurskoðun á fjármálastjórn ríkisins. Eitt af því sem kom út úr þeirri vinnu

voru lög um opinber fjármál nr. 123/2015. Markmið laganna er meðal annars að tryggja heildstæða stefnumörkun í opinberum fjármálum, skilvirka og hagkvæma opinbera fjárfstjórn og virkt eftirlit með stjórn og ráðstöfun opinbers fjár.

Nú standa yfir umræður á Alþingi um fjármálaáætlun fyrir árin 2021-2025 og fjárlagafrumvarp ársins 2021. Ljóst er að skatttekjur munu dragast verulega saman og útgjöld ríkisins þenjast út vegna COVID-faraldursins og þeirra ýmsu aðgerða

Samanlagður halli árána 2020 og 2021 stefnir í 600 milljarða.

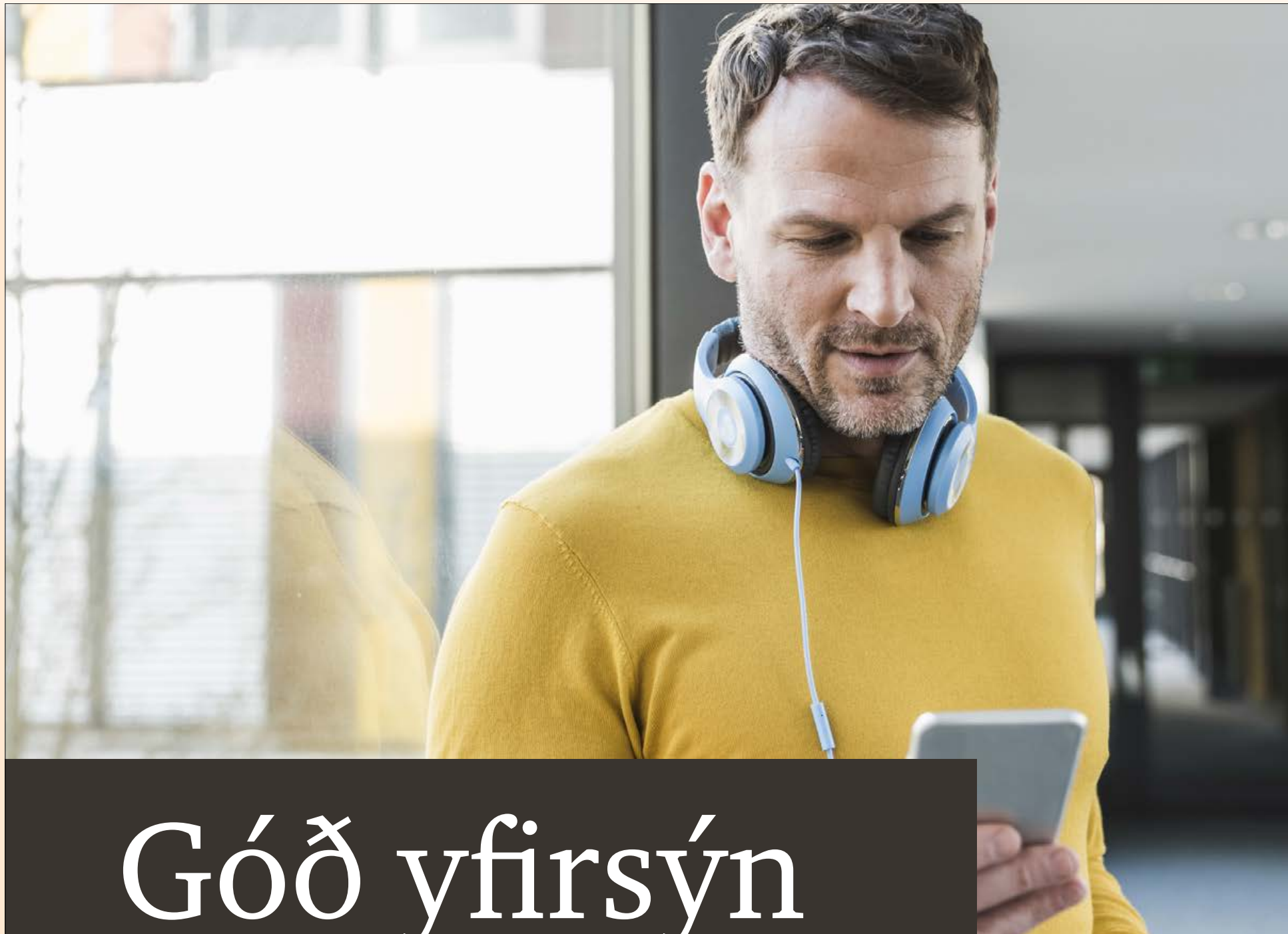
sem stjórnvöld hafa gripið til við að milda höggið á fyrirtæki og einstaklinga. Samanlagður halli árána 2020 og 2021 stefnir í 600 milljarða og gert er ráð fyrir að skuldasöfnun ríkissjóðs stöðvist við 59% af vergri landsframleiðslu í lok árs 2025 en

til þess að það náist þarf að grípa til mikillar hagræðingar í rekstri ríkisins í lok tímabilsins.

Þetta skuldahlutfall er langt umfram þau leyfilegu mörk sem koma fram í 7. gr. laga um opinber fjármál og því hefur fjármála- og efnahagsráðherra lagt fram frumvarp um breytingar á þeim þess efnis að greinin gildi ekki fyrir árin 2023-2025.

Rétt er að vekja athygli á 65. gr. laga um opinber fjármál sem ekki hefur verið innleidd nú þegar fimm

ár eru liðin frá gildistöku laganna. Þar er kveðið á um að framkvæma skuli innri endurskoðun hjá ríkinu á grundvelli reglugerðar sem ráðherra setur. Innri endurskoðun hefur það hlutverk að stuðla að því að stjórnvöld nái markmiðum sínum með því að hafa óháð eftirlit með ráðstöfun fjármuna en einnig að meta hvort nýting þeirra sé hagkvæm og skilvirk og til þess fallin að ná settum markmiðum. Er þetta ekki rétti tíminn til að huga að innri endurskoðun hjá ríkinu?

Góð yfirsýn yfir reksturinn

Með nýjum rafrænum lausnum sjáum við um bókhald þitt á einfaldan og öruggan hátt meðan þú sinnir rekstrinum og hefur góða yfirsýn yfir stöðuna.

Taktu skrefið inn í framtíðina með okkur, útvistaðu bókhaldinu og njóttu þess að hafa meiri tíma fyrir þig.

Bókhald / Laun / Skattur / Ráðgjöf

PwC | Sími 550 5300 | www.pwc.is

PwC á Íslandi er framsækið og traust fyrirtæki sem veitir sérfræðipjónustu á sviði fyrirtækja- skatta- og lögfræðiráðgjafar, endurskoðunar og reikningsskila. Fyrirtækið er íslenskt og er hluti af alþjóðlegu neti sjálfstæðra fyrirtækja sem aðstoðar viðskiptavinum sína við að auka verðmæti, stjórna áhættu og bæta árangur sinn.

Reykjavík | Akureyri | Reykjaneshar | Húsavík | Selfoss | Hvolsvöllur | Vestmannaeyjar

SKOÐUN

Þorsteinn Friðrik Halldórsson

Sjóðbinding

Þegar öllu er á botninn hvolft er íslenska lífeyriskerfið ágætlega heppnað. Það er vissulega þörf á ýmsum finstill-ingum – jafnvel einstaka kerfis-breytingum – en varhugað er að umbylta kerfi sem heldur utan um sparnaðinn sem landsmenn treysta á að verði til staðar á ævkvöldinu. Allar breytingar þurfa að vera vel ígrundaðar.

Í umfjöllun Markaðarins í síðustu viku var rætt við fjölmarga stjórnendur, sérfræðinga og einka-fjárfesta svo að unnt væri að álykta hvaða breytingar viðskiptalífið vildi sjá í lífeyriskerfinu. Langflestir viðmælendur nefndu þrjú atriði. Í fyrsta lagi væri lífeyriskerfið orðið of stórt fyrir íslenska hagkerfið. Í öðru lagi þyrfti að auka frelsi ein-staklinga við ávöxtun séreignar-sparnaðar til þess að vinna gegn samþjöppun valda í fjármálakerf-inu. Og í þriðja lagi þyrfti að búa svo um hnútana að sjóðfélagar gætu kosið með fótunum ef þeim hugnast ekki stjórn sjóðanna.

Þetta eru skynsamlegar tillögur – að baki þeim búa engar annarlegir hvatir. En, eins og viðbúið var, fóru þær öfugt ofan í verkalýðsforingja sem eru helteknir af róttækri hug-myndafræði. Einn þeirra sagði að tillögurnar væru það sem „stór-eignastéttin kallar að sölsa undir sig lífeyrissjóðina“. Eins og tuttugasta öldin vitnar um er það engin nýlunda að efsta lagið í sósíalísku valdakerfi berjist gegn valddreifingu og frelsi til að kjósa með fótunum þegar til kastanna kemur.

Það verður að teljast ólíklegt að beint lýðræði í sjóðunum sé full-nægjandi lausn. Fátægleg lýðræðis-hefð endurspeglar í því að einungis nokkrir tugir sækja ársfundi hjá sjóðum þar sem fjöldi sjóðfélaga skiptir tugum þúsunda. Kerfi, sem skerðir sjálfsákvörðunarrétt um ráðstöfun lífeyrissparnaðar, hefur alið af sér sinnuleysi. Sjóðfélagalýð-ræðið þarf fyrst að ná ákveðnum þroska svo að koma megí í veg fyrir að skipulagðir hagsmunahópar geti tekið yfir sjóði á fásóttum fundum.

Eins og kom fram í máli við-mælenda úr viðskiptalífínu þarf að draga úr þeirri fjarlægð sem hefur skapast á milli fólks og sparnaðar þess. Það er gert með því að auka frelsi í ráðstöfun séreignarsparn-aðar og draga úr skylduaðild að lífeyrissjóðum eins mikið og hægt er. Þó að viðfangsefnið sé flókið – sjóðirnir eru mismunandi hvað varðar samsetningu sjóðfélaga og þar með þyngd örorkubyrða – er ekki hægt að fallast á að það sé með öllu óleysanlegt.

Þetta er brýnt mál. Sjóðfélagar eiga að geta gengið að því vísu að ávöxtun lífeyrissparnaðar sé það eina sem vakir fyrir stjórnnum sjóðanna. Enginn vafi má leika á því. Skylduaðild í bland við helm-ingaskipti stjórna á milli samtaka atvinnurekenda og verkalýðs-hreyfinga er einstaklega óheppi-legt fyrirkomulag þegar spennan á milli þessara tveggja fylkinga fer vaxandi.

UMHVEREIÐ

Guðjón Ó

VISTVÆNA PRENTSMÍÐJAN

Sími 511 1234 • www.gudjono.is

Stoðir hagnast um 2,5 milljarða

Stoðir, eitt stærsta fjárfestingafélag landsins, skil-uðu um 2,44 milljarða króna hagnaði á þriðja fjórðungi þessa árs. Það er sambærileg afkoma og á öðrum ársfjórðungi þegar félagið hagnaðist um 2,55 milljarða.

Þetta kemur fram í afkomuyfirliti sem var sent til hluthafa í gær og Markaðurinn hefur undir höndum. Fyrir fyrstu níu mánuði ársins nemur hagnaður Stoða tæplega tveimur millj-örðum króna en í lok september var bókfært eigið fé félagsins um 27,1 milljarður króna.

Fjárfestingaeignir Stoða, sem er stór hluthafi í Siman-um, TM og Arion banka, voru metnar á 23,5 milljarða og þá átti félagið um 3,6 milljarða í reiðufé.

Stærstu hluthafar Stoða eru meðal annars félög á vegum Jóns Sigurðssonar, stjórnarformanns Stoða, Einars Arnar Ólafssonar, fyrrverandi forstjóra Skeljungs, og Örvars Kjærnested, stjórnar-manns TM. – **hae**

Jón Sigurðsson,
stjórnarformaður Stoða

09.10.2020

Legg til að stjórnvöld flytji inn sérfræðinga frá Norður-Kóreu til aðstoðar. Þeir vita örugglega hvernig á að loka löndum og allri starfsemi, svo vel sé.

Brynjar Nielsson, þing-maður Sjálfstæðis-flokksins

SKILRÚM

MYNDIR: GRAFIK

Til á lager
standskilrúm
og borðskilrúm

25%
AFSLÁTTUR

2020
Frámenntunartöl
fyrirtækis

2018-
2020
Fyrirmyndaríðstíkt
Væðingartöl Skattis

Hirzlan

SKRIFSTOFU HÚSGÖGN

Síðumúla 37. Sími: 564-5040. hirzlan@hirzlan.is.

RAMMASAMNINGUR VIÐ RÍKISKAUP

www.hirzlan.is

Verslun opin

mán-fim 09:00-18:00, föstudaga 09:00-17:00, laugardaga 12:00-16:00. Lager opinn mán-fim 13:00-17:00 og föstudaga 13:00-16:00.